

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Takács Andrea ügyvéd által képviselt felperes neve (felperes címe) felperesnek, a Tóth Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Halász Attila ügyvéd) és a **jogtanácsos** által képviselt **alperes neve (alperes címe)** alperes ellen személyhez fűződő jog megsértésének megállapítása iránt indított perében a Székesfehérvári Törvényszék 2015. október 14. napján meghozott 26.P.20.323/2015/13. számú ítélete ellen a felperes részéről 14., az alperes részéről 15. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatja és a keresetet teljes egészében elutasítja. Alperes perköltség fizetési kötelezettségét mellőzi. A felperes perköltség fizetési kötelezettségét 63.500 (Hatvanháromezer-ötszáz) forintra, az állam javára fizetendő kereseti illetékfizetési kötelezettségét 114.000 (Száztizennégyezer) forintra felemeli.

Az elsőfokú ítélet egyéb rendelkezését helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 31.750 (Harmincegyezer-hétszázötven) forint másodfokú perköltséget és térítsen meg az államnak külön felhívásra 200.000 (Kétszázezer) forint fellebbezési illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Felperes 2013. június 24. és 2014. december 21. között a **alperes neve** B. objektumában töltötte a szabadságvesztés büntetését, börtön fokozatban. Alperesi intézetben 2013. és 2014. decembere között a telítettség 130% és 142% között volt, felperes számára ekként a hat köbméter légteret és a három négyzetméter mozgásteret nem biztosította.

Felperes keresetében annak megállapítását kérte, hogy alperes a személyiségi jogait megsértette a fogva tartása során, ezért 1.900.000 forint sérelemdíj és ennek a keresetlevél benyújtásától számított késedelmi kamatai és perköltség megfizetésére kérte kötelezni. Előadta,

hogy 2013. május 28. és 2014. december 21. között az alperesi bv. intézetben büntetése nagy részét az V. épület 2. zárkájában töltötte. A zárka alapterülete körülbelül 30 m² volt, amelyben tizenheten voltak elhelyezve, így nem egészen 2 m² alapterület jutott egy elítélltre. A zárkában 3X3 és 4X2 emeletes ágyak voltak elhelyezve, 2 asztallal, 17 széssel, 17 szekrénnel, továbbá a zárkán belül volt a WC is. Felperes előadta, hogy ezen zsúfolt körülmények gyakran vezettek nézeteltérésekhez, egymás zavarásához, ami jelentősen növelte a feszültséget az elítéltek között. A II. épület 24. zárkájában a napi 1 óra sétán kívül a zárkából nem tudott kimenni, a 15 m²-es zárkában nyolcan voltak elhelyezve, és a nap 23 óráját együtt kellett tölteniük. Az egy főre eső terület a 2 m²-t sem érte el.

Alperes a kereset elutasítását kérte. Perköltség iránti igénye volt.

Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy az alperes azáltal, hogy a felperest az alperesi büntetés-végrehajtási intézetben történő fogva tartása során túlszúfolt zárkában helyezte el, azaz nem biztosította a jogszabály által előírt elhelyezésre vonatkozó követelményeket, megsértette a felperes emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogát. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 15 nap alatt 2.000 forint perköltséget. Kötelezte a felperest, hogy fizessen meg az alperesnek 15 napon belül 20.320 forint perköltséget, továbbá az államnak külön felhívásra 91.200 forint illetéket, míg 22.800 forint feljegyzett illeték vonatkozásában a törvényszék megállapította, hogy azt az állam viseli.

A kereset elbírálásánál a Ptké. 8. § (2) bekezdése értelmében az 1959. évi IV. törvény szabályait alkalmazta. Részletesen idézte a Ptk. 75. §, 76. §, 84. §-át, majd a Ptk. 339. § és 349. § (1) bekezdését, a Bvtvr. 36. § (1) bekezdését, 46. § (1) bekezdés a) pontját, illetve a 6/1996. (VII. 12.) IM rendelet 137. § (1) és (2) bekezdését. Kifejtette, hogy az alperes nem vitatta a büntetés-végrehajtási intézet túlszúfoltságát, azt sem, hogy az elítéltek elhelyezésének körülményeire, különösen az egy elítélltre jutó mozgástérre irányadó szabályokat betartani nem tudja. Ebből arra következtetett, hogy a felperes emberi méltósága sérelmet szenvedett, ezért az objektív szankció, azaz a jogsértés megállapítása indokolt. A túlszúfoltság azonban befogadást megtagadó okként nem alkalmazható, a jogszabályokból az következik, hogy az alperes a börtönviszonyok objektív körülményeiért nem felel. A bv. intézetnek nincs jogszabályi felhatalmazása a helyszűke okán a befogadás elutasítására, az elhelyezési feltételeket az államnak kell biztosítania, az adott feltételek mellett kell a büntetés-végrehajtási intézeteknek a fogva tartással kapcsolatos feladatokat ellátni. A fentiekből az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az következik, hogy alperes kártérítési felelőssége az elismert jogsértés miatt nem állt fenn. Perköltségről a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján határozott.

Az ítélettel szemben a felperes és az alperes fellebbezett.

Felperes fellebbezésében azt indítványozta, hogy a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét változtassa meg, a kereseti kérelemben foglalt 1.900.000 forint nem vagyoni kárösszeget ítélje meg a túlszúfoltság és annak következtében felperest egészségében ért sérelem miatt. Az

ítélettel azért nem értett egyet, mert amennyiben alperes nem tartotta be a hatályban volt törvényeket, akkor a felperes jogainak sérülésével a felperesnek nem vagyoni kára keletkezett. 19 hónapon át nem volt intim szférája, 16 ember volt olyan közel hozzá, hogy a felperest az zavarta. A sok ember elhasználta a levegőt, amely nehezen cserélődött, ez káros a tüdőre, a mozgáshiány pedig káros az izmokra, a vérkeringésre, a túl sok ember közelsége fóbiát okoz. Azóta, mióta a felperes a bv. intézetből kikerült, kerüli az embereket, nem utazik buszon, nem megy olyan helyre, ahol tömeg van, ez mind annak a következménye, hogy túlsúfolt zárkában tartózkodott. Amellett a túlsúfolttság az idegrendszerre is kihat.

Az alperes fellebbezésében azt indítványozta, hogy a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét változtassa meg, és a felperes keresetét teljes egészében utasítsa el.

Kifejtette, hogy az intézetben tapasztalható túlsúfolttság alperesen kívüli okból áll fenn. A túlsúfolttsággal kapcsolatos börtönviszonyok olyan objektív körülmények, amelyek az alperesi működéstől, tevékenységtől függetlenek. A felperes emberi méltósághoz fűződő személyiségi joga nem az alperesi intézkedéseknek, vagy mulasztásoknak a következményeként, hanem egy jogellenes állapot fenntartása miatt sérült. A szabadságvesztés és az előzetes letartóztatás végrehajtásának szabályairól szóló 6/1996. (VII.12.) IM rendelet 12. § (1) bekezdése nem ad arra felhatalmazást, hogy az elítéltek befogadását az alperes mellőzze, vagy megtagadja. Az IM rendelet 31. § (1) bekezdése alapján a szabadságvesztés végrehajtására megfelelő bv. intézetet az Országos Parancsnokság vezetője jelöli ki. A bv. szervezet törvényes működéséért, a büntetés végrehajtásáért pedig a miniszter a felelős. E szabályok tartalma alapján mind a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnoksága, mind pedig a büntetés-végrehajtásért felelős miniszter jogi személy, önálló jogalany, az alperestől tehát elkülönülten jogok illetik meg és kötelezettségek terhelik őket. Az elválasztás elvéből következik az, hogy az előbbi személyek magatartása nem minősülhet egyidejűleg az alperes magatartásának, ezért e jogalanyok mellett az alperes felelőssége nem állapítható meg.

A régi Ptk. 84. § (1) bekezdése szerint, akit személyhez fűződő jogában sértenek, az eset körülményeihez képest különféle polgári jogi igényeket támaszthat. A d) pont alapján a sérelmes helyzet megszüntetésére is csak azt lehet kötelezni, aki e jogsérelmet okozta. Jelen perben azonban alperes a túlsúfolttságtól nem tiltható el, mert ilyen rendelkezés végrehajthatatlan. A túlsúfolttság országosan tapasztalható probléma, ezért a felperes személyiségi jogainak megsértése nem valósult meg. Álláspontja szerint az elsőfokú bíróság tévedett a jogellenesség vizsgálatával kapcsolatosan is. Általánosan elfogadott tétel, hogy jogellenesnek tekintünk minden olyan magatartást, amely szemben áll a joggal, azaz ami nem jogszerű. Alperest ellentétes kötelezettségek terhelik. Mivel a túlsúfolttságot a jogszabály befogadást megtagadó okként nem tünteti fel, ezzel engedélyt ad arra, hogy túlsúfolttság esetén is befogadja a fogvatartottakat. Ebből pedig levezethető a jogellenességet kizáró jogszabályi engedély, amely nemcsak a felelősséget, hanem a jogellenességet is kizárja az alperes vonatkozásában.

Megítélése szerint sérült az elsőfokú eljárás során a kérelemhez kötöttség elve is. A perben a felperes jogi képviselője az új Ptk.-ra alapította a keresetét és követelt 1.900.000 forint összegű sérelemdíjat.

Ezzel ellentétben az elsőfokú bíróság a régi Ptk. szabályait vette alapul, és teljesen más jogcím alapján hozta meg érdemi döntését. Álláspontja szerint a PK 44. számú állásfoglalásban rögzített jogelv szerint a bíróság a kártérítés módjának megállapításánál ugyan nincs kötve a felek kérelméhez, ez azonban nem jelenti azt, hogy a bíróság pótolhatja a felperes kereseti kérelmének hiányait, kidolgozatlanságát azzal, hogy az új Ptk. sérelemdíj jogcímét lefordítja a régi Ptk. személyhez fűződő jog szabályaira.

Alperes fellebbezése alapos, felperes fellebbezése alaptalan.

Az elsőfokú bíróság a feleket a perben bizonyítandó tényekről, a bizonyítási teherről, és a bizonyítás eszközeiről a Pp. 3. § (3) bekezdés alapján tájékoztatta, a felek által felajánlott bizonyítást lefolytatta. Az elsőfokú bíróság az elsőfokú eljárás lényeges szabályait nem sértette meg, az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésének, az eljárás megismétlésének a Pp. 252. § (2) bekezdés alapján nincs helye.

A Pp. 3. § (1) bekezdés alapján a bíróság a polgári ügyek körében felmerült jogvitát erre irányuló kérelem esetén bírálja el. A (2) bekezdés szerint a bíróság – törvény eltérő rendelkezése hiányában – a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz kötve van. A (3) bekezdés szerint a bíróság a fél által előadott kérelmeket, nyilatkozatokat nem alakszerű megjelölésük, hanem tartalmuk szerint veszi figyelembe.

Felperes keresetében az előadott tényállás alapján személyiségi jogának sérelmére hivatkozással 1.900.000 forint és járulékai megfizetését kérte. Ennek jogszabályi alapjaként tévesen a fogva tartás kezdetekor még hatályba nem lépett 2013. évi V. törvény rendelkezéseit jelölte meg. A felperes által tévesen megjelölt jogszabály azonban egyrészt nem jelent téves jogcímet, hiszen felperes állított személyiségi jogának sérelmére alapítva vagyoni kompenzálásra tart igényt, melyből a követelés jogcíme – a személyiségi jog megsértése – és az erre alapított kereseti követelés akkor is megállapítható, ha felperes egyáltalán nem, vagy helytelen jogszabályt jelöl meg. Másrészt a Ptk. 3. § (2) bekezdésében körülírt kérelemhez kötöttség nem jelenti egyúttal a jogcímhez kötöttséget is. Nem valósul meg ezért a kereseti kérelmen való túlterjeszkedés, ha a bíróság az alperes felperes által sérelmezett intézkedéseit nem a felperes által esetlegesen tévesen megjelölt jogszabály rendelkezései szerint ítéli meg, mert a bíróság feladata kereseti kérelem alapjául szolgáló jogviszony elbírálása.

Nem értett egyet a Fővárosi Ítéltábla a passzív perbeli legitimációra vonatkozó alperesi fellebbezési érveléssel sem. A Kúria következetes ítélkezési gyakorlata szerint az elítéltek kizárólag a büntetés-végrehajtási intézetekkel, mint önálló jogképességgel rendelkező szervekkel állnak jogviszonyban, így a hazai bíróságok előtt a fogva tartás során elszenvedett sérelmekért közvetlenül a bv. intézetek tartoznak felelősséggel.

Tévedett azonban az elsőfokú bíróság, amikor alperes nyilatkozatából azt a következtetést vonta le, hogy a nem vitatott túlzásúfolttsággal alperes egyben a felperes személyiségi jogi sérelmét is elismerte. A 8. sorszámú

beadványban alperes a kereset elutasítását indítványozta, majd a **tárgyalási jegyzőkönyv** tanúsága szerint a beadványban foglalt nyilatkozatát fenntartotta, elismerő nyilatkozatot egyéb beadványaiban sem tett.

Tévedett az elsőfokú bíróság abban is, hogy a létszámon felüli elhelyezés minden további vizsgálódás nélkül automatikusan az emberi méltóság sérelmével jár.

Az 1959. évi IV. törvény 75. § (1) bekezdése szerint a személyhez fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani, e jogok a törvény védelme alatt állnak. A Ptk. 76. § szerint a személyhez fűződő jogok sérelmét jelenti különösen az egyenlő bánásmód követelményének megsértése, a lelkiismereti szabadság sérelme, és a személyes szabadság jogellenes korlátozása, a testi épség, az egészség, valamint a becsület és az emberi méltóság sérelme.

A személyiségi jog sérelme esetén a jogellenesség alapja az, hogy a törvény a személyek személyhez fűződő jogait a vagyoni jogaikkal egy sorban védelem alá helyezi, és mindenkit arra kötelez, hogy a személyhez fűződő jogokat tiszteletben tartsa. Ebből következik, hogy csak az a magatartás vezet a keresetnek való helyt adáshoz, amely egyben az ember életminőségének sérelmével jár. A jogellenességet azonban kizárja a jog engedélye a cselekvés tanúsítására. Ha tehát a jogellenes cselekmény tanúsítását a jog megengedi, a cselekmény nem minősül jogellenesnek, de személyiségi jog sérelmével sem jár.

A felperes fogva tartásakor hatályban volt 6/1996. (VII.12.) IM rendelet 137. § (1) bekezdés szerint a zárkában (lakóhelyiségben) elhelyezhető létszámot úgy kell meghatározni, hogy minden elítéltre lehetőleg hat köbméter légtér, és lehetőség szerint a férfi elítéltek esetén három négyzetméter, a fiataloké, illetve a női elítéltek esetén három és fél négyzetméter mozgástér jusson. A (2) bekezdés szerint a mozgástér meghatározása szempontjából a zárka (lakóhelyiség) alapterületéből az azt csökkentő berendezési és felszerelési tárgyak által elfoglalt területet figyelmen kívül kell hagyni. Az Alkotmánybíróság 32/2014. (XI.3.) AB számú határozata megállapította, hogy a 6/1996. (VII.12.) IM rendelet 137. § (1) bekezdése nemzetközi szerződésbe és az Alaptörvénybe ütközik, ezért azt 2015. március 31. napjával megsemmisítette. A fenti rendelkezés tehát a felperes fogva tartásának idején még hatályos volt. Nem vitatott, hogy az alperes a felperes számára a jogszabályban meghatározott mozgásteret nem biztosította, jogszabályt azonban az IM rendelet hatályos 137. § (1) bekezdés rendelkezései szerint az általa igazolt általános túlszűfolttság, így a lehetőség hiánya miatt nem sértett.

Emellett az Alkotmánybíróság 32/2014. (XI.3.) számú AB határozatában az Emberi Jogok Európai Egyezményének 3. cikke (kínzás, embertelen, megalázó bánásmód, illetve büntetés tilalma) és az EJEB esetjogának vizsgálatát követően kifejti, hogy az embertelen, megalázó bánásmód megítélése mindig egyedi, függ az eset valamennyi körülményétől, a bánásmód időtartamától, fizikai és mentális hatásától, egyes esetekben a sérelmet elszenvedő nemétől, egészségi állapotától is. A személyiségi jog megsértésének megállapításához ezért alperesi jogsértés igazolásán túl annak bizonyítása is szükséges, hogy a felperes számára az elhelyezés

körülményei kifejezetten elviselhetetlenek, megalázóak, embertelenek voltak.

Az eljárás során felperes ilyen tényt nem bizonyított. A rendelkezésre álló fogvatartotti nyilvántartás szerint felperest 2013. június 24. napjától 2014. december 21. napjáig tartotta alperes fogva. Nem vitatott, hogy felperes számára alperes a szükséges mozgásteret nem biztosította. A keresetlevélben felperes azt adta elő, hogy egész nap a zárkában kellett tartózkodnia, a zsúfoltság megalázó, embertelen helyzeteket eredményezett. Az alperes által 8/A/3., 4. és 5. sorszám alatt csatolt nevelői vélemény ezzel ellentétben azt támasztja alá, hogy a felperes ugyan bezártságra, unalomra panaszkodott, de a zárka elhagyására nyitva álló lehetőségekkel nem élt, 2010. október 1. napjától az iskolalátogatást elmulasztotta, mely szintén nem azt támasztja alá, hogy a zárkában való tartózkodást a felperes elviselhetetlen, embertelen helyzetként élte meg.

Az ítéletábra több eseti döntésében kifejtett álláspontja szerint a fogva tartás körülményeire vonatkozó jogszabályi rendelkezés megsértése önmagában nem valósít meg személyiségi jogsérelmet, ehhez olyan többlettényállási elem szükséges, amelyből egyértelműen megállapítható, hogy objektíve és az elítélt számára is emberi méltóságot sértő az elhelyezés (**ügyszámok**).

A perben rendelkezésre álló adatok alapján ilyen többlettényállást felperes nem igazolt, ezért az sem bizonyított, hogy az alperes a felperes fogva tartása során a felperes emberi méltóságát sértette, ekként a felperes a Ptk. 84. § (1) bekezdésében foglalt jogkövetkezményeket alappal nem érvényesítheti.

A fentiekre tekintettel a Fővárosi Ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét - a keresetnek helyt adó részében - megváltoztatta a keresetet e tekintetben is elutasította, alperes elsőfokú perköltség fizetési kötelezettségét mellőzte, a keresetet elutasító rendelkezést pedig a fenti indokolás mellett a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A per tárgyának értéke 1.900.000 forint, ekként a felperes által le nem rótt kereseti illeték összege 114.000 forint, melyet a Pp. 78. § (1) bekezdés alapján a pereszes felperes köteles megfizetni külön felhívásra az állam javára.

A másodfokú eljárás során a fellebbezési érték felperest illetően 1.900.000 forint, alperest illetően 600.000 forint. Fellebbezését tekintve felperes pereszes, alperes pernyertes, ekként a Pp. 78. § (1) bekezdés alapján a le nem rótt 200.000 forint (152.000 és 48.000 forint) fellebbezési illetéket a felperes köteles megfizetni külön felhívásra az állam javára.

Az első- és másodfokú perköltség az alperesi jogi képviselőt megillető ügyvédi munkadíjból áll. A per tárgyának értéke alapján járó 95.000 forint elsőfokú és 62.500 forint másodfokú nettó ügyvédi munkadíj nem áll arányban a ténylegesen elvégzett tevékenységgel, mert az ügy nem tekinthető bonyolult megítélésűnek, nagy terjedelmű bizonyítást, jelentős időtartammal járó tárgyaláson való jelenlétet sem igényelt. Az elsőfokú

bíróság két tárgyalási napot tartott, az eljárás során alperes két előkészítő iratot csatolt.

Ezért az ügyvédi munkadíj mértékét a Fővárosi Ítéltábla a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdésének a) pontja és (5) bekezdése, valamint 4/A. § (1) bekezdés alapján az elsőfokú eljárást illetően 50.000 forint+ÁFA, a másodfokú eljárásban pedig 25.000 forint +ÁFA összegben határozta meg.

Budapest, 2016. május 3.

Fermanné dr. Polák Zita s.k.
a tanács elnöke

Véghné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. . Buglyó Gabriella s.k.
előadó bíró bíró

A kiadmány hitelül:
dr. Horváth Zsuzsanna írnok